& intestinorum retentricem facultatem roborat, coctionem iuuat, vomitum sistit: Ob id choleræ morbo, lienteriæ, dysenteriæ confert, & partem quamuis laxiorem & imbecillam firmat ac roborat.

CAP. XVI.

Myrelæum, seu oleum pigmentatum.

℞ *Summitatum botryos herbæ granulis onustarum m.iij.*
baccarum botryos fruticis ℥ viij.
vini optimi ℔.ß.
olei boni ℔.j.ß.
Misce, & septem dies in sola: dein in balneo Mar. simul tamdiu totum incalescat, vt vinum vanescat. Expressum oleum seruandum.

COMMENTARIVS.

Ratio nominis. Parari debet circa principium autumni hoc oleum, quod *Myrelæum*, quasi *vnguẽto-læum*, seu *oleum pigmentatum* vocauimus. Vtraq; enim planta, ex qua conficitur, *pymentum* Gallis, quasi *pigmentum* dicitur, & à nonnullis *Ambrosia*. Halitus n. fragrantia odoratum exhilarat, & lentore quodam aromatico, & velut vnguentario quo extrinsecus percipitur admodũ glutinosa, contrectantium digitos inuiscat.

Naturam vtriusq; cum accurate perspexisset honorandus vir Dn. Claud. Gonerius, doctrina & morum integritate cõmendatissimus, cuius in hoc toto opere sæpe, videlicet *cap.16.sect.1.lib.1.de mat.med.cap.22.sect.6.eiusdem lib. & cap.6.lib.1. Antid.* meminimus; Is enim est, qui non modo simplicium varietates, sed & facultates diligenter perquirens, ægre tulit tam eximias stirpes, quas etiam ipsa natura odore, sapore, pinguitudine, multum insignes designat, à Medicis nec celebrari, nec vnquã vsurpari. Sed hinc forsan harum plantarũ contemptus subortus est, quod valde frequentes sint. Nam quæ inter herbacea cõtinetur, in omnibus hortis cultioribus inuenitur: Quæ vero fruticum modo assurgit, & ramulos ligaeos erigit, in solo Parisiensi, aut longe non dissito, lætè ac sponte prouenit; atque circa Septembris initium copiosa Lutetiam deuehitur, & ibi fere tãtum à mulierculis emitur ob fragrantiam & odoris suauitatem vestibus conciliandam. Cum a. qualitates vtriusq; sæpe explorarim, & efficacissimas compererim, ex eis Oleum paraui iuxta descriptionẽ traditam, quod sane viribus multis Balsamis respondet. Nam paralysi, tremori, & neruorum imbecillitati valde confert, dolores articulorum frigidos aufert, œdematosos tumores digerit, dolores à pituita natos tollit, humores crudos coquit & resoluit, cerebrum & genus neruosum roborat, & cum pauca terebinthina vlcera dysepulotica ad sanitatem perducit.

SECTIO II.

DE OLEIS, QVÆ QVOVIS TEMPORE conficiuntur.

Priore libri huius sectione omnia olea vsitatiora & pharmacopolio magis necessaria perstrinximus, Vere, Æstate, & Autumno per infusionem parari solita, pro medicamẽtorum vbertate & bonitate, qua natura istis temporibus recentia, & viribus eximia, libera manu ad tyronũ manus suppeditat: Sequitur nunc, vt alia, quæ quouis tempore parari queunt, eadem arte describamus.

CAP. I.

Oleum Mastichinum D. Mes.

℞ *Mastiches ℥ iij.*
olei rosati ℥ xij.
vini generosi ℥ iiij.
Coque in vase duplici ad vini consumptionem. Eo consumpto, percoletur oleum, & vsui reponatur.

COMMENTARIVS.

Duas tradit Mesue olei mastichini de-

scriptiones, vnam ex *mastiche & oleo sesamino* compositam, quæ nullibi parata reperitur; alteram ex *vino, mastiche, & oleo rosato*, quæ frequenti est in vsu. N. Præpositus tertiam proponit, quæ ab omnibus improbatur. Myrepsius præter priorem à Mesue datam, alias adhuc duas subiungit, vix vnquam celebratas. Sola igitur ea est huius olei admittenda descriptio, quam ex Auicenna & Mesue damus: ad cuius cõfectionem *mastiche* crassiuscule terenda; dein cum oleo rosato & vino rubro in diplomate tamdiu coquenda, & inter coquendum spatula mouenda, donec vinum penitus fuerit absumptum.

Preparatio.

Vires. Oleum mastichinum cerebrum, neruos, ventriculum, hepar & articulos roborat, duros tumores emollit, & dolores sedat.

CAP. II.

Oleum nardinum D. Mes. simplex.

℞. Nardi Indicæ ʒ iij.
vini & aquæ an. ℥ vj. ß.
olei sesamini ℔ j. ß.
Coquantur in duplici vase, igne lento, & frequenter mouendo, ad humoris aquei dissipationem.

COMMENTARIVS.

Multus est nimis aliquando Mesue in medicamento eodem variando, quadruplex enim oleum rosatum descripsit, triplex nardinum, sed quæ tantum inter illa priore loco describuntur, vsurpantur. Alia nunquã aut rarissime, vt & alia duo à Myrepso descripta, quæ nimis sumptuosa sũt, & verius balsama aut vnguenta, quã olea.

Ad nardini a. simplicis confectionem, olei sesamini defectu, oleũ dulce substituitur, nullo aut exiguo errore. Nã Mesue aliquãdo imperat oleum sesaminũ, vel dulce ad libitum assumi. Spica vero minutim incidenda, tres aut quatuor horas in vase fictili, aut vitreo cũ vino, aqua & oleo maceranda. Dein omnia vase duplici feruefacienda ad aquę & vini dissipationem. Sunt, qui nardum in aqua & vino tantum macerant, idque diem integrum. Sic tamen cũ illius vires magis dissipentur, præstat breuiore temporis spatio, oleo simul, aqua & vino super cineres parum calidos infundere. Olei a. libra dimidia cum parcior videretur ad ʒ iij. nardi, quæ magna mole admodum leuis est, ex Fernelio & Medicis Romanis aucta est, & pro ℔. ß. ℔. j. ß. posita.

Oleum nardinum ob insignes virtutes *benedictũ* appellatur, calefacit, tenuat, digerit, modice astringit: ob id affectibus omnib. frigidis, flatulẽtis, cerebri, ventriculi, iecoris, lienis, & vteri plurimũ confert, & corporis odorẽ & colorem cõmendat. *Oleum Benedictum.* *Vires.*

CAP. III.

Oleum croci D. Mes.

℞. Croci,
calami aromatici an. ℥ j.
myrrhæ ʒ ß.
Macera dies quinq; in aceto; sexto die toto infunde.
Cordumeni, i. carui, vel eius loco cardamomi ʒ ix. *Cordumanum.*
Septimo coquantur simul lento igne ad aceti cõsumptionem, cum *olei* ℔. j. ß.
Percolatum oleum in idoneo vase reponito, & seruato.

COMMENTARIVS.

Morbus vix datur vllus frequentior Neapolitano, nec medicamentum ad ipsius expugnationem vsitatius *emplastro de ranis* à Ioanne Vigonio *cap. 2. lib. 5.* descripto: nullus est enim adeo misellus barbitonsor oppidulanus, qui hoc medicamentum saltem odore, colore, & nomine, si non viribus, non norit, & periculum simul & lucrum fecerit. Ad illius autem compositionem cum accedat *oleũ de croco*, in pharmacopoliis paratum debet asseruari, alioquin male & præter authoris intentionem conficitur: ob eum tamen vsũ à Mesue inuentum non arbitror, qui vel luem veneream non vidit, vt credibile est, aut subticuit: Sed ad vterum & neruos roboran- *Vires.*

borandos, amborum dolores sedandos, duritates emolliendas & discutiendas, & colorem conciliandũ. Quid vero sit cordumeni, *lib. de simplicib.* demõstratur.

CAP. IV.

Oleum de capparibus.

Proculdubio ℥ j. cortic. rad. cappar. erat ponenda.

℞. *Cortic. radic. capparis ℥ j.*
cortic. media tamarisci,
foliorum tamarisci,
sem. agni casti,
ceterach.
cyperi, an. ℥ ij.
rutæ ℥ j.
aceti,
vini albi generosi an. ℥ ij.
olei maturi ℔ j.
Coquantur omnia in vase duplici ad aceti & vini deperditionem. Percolatum oleum vsui reponendum.

COMMENTARIVS.

Huius olei inuentio recentioribus tribuitur: De eo namque veterũ nullus, quod sciam, locutus est; author tamen incertus perhibetur: sed quicunque is fuerit, hoc oleum medicatum methodice ac legitime compositum, & viribus eximium descripsit: quod ideo fere vbique locorum paratur iuxta descriptionem à nobis traditam, & ac omnibus probatam, vno Brasauolo dempto, qui rerum nouarum cupidus illã immutauit. Sed ex his ipse est, credo, qui malunt videri, quam æstimari.

Præparatio. Vt autem rite paretur id oleum, primo radices cyperi minutim incidendæ; dein simul cum corticibus capparum & tamarisci terendæ. Reliqua quoq; simplicia, *tamariscus, scolopendrium*, seu *ceterach & ruta* simul tundenda, seorsim vero *semen agni casti seu viticis*. Tum omnia simul miscenda, diebus quindecim maceranda vino, aceto, oleo; postea in diplomate coquenda ad vini & aceti dissipationem: tandem percolatum oleum seruandum.

Vires. Affectibus lienis magnopere prodest: eius enim duritiei, scirrho, obstructioni & & dolori medetur: meatus & poros cutis aperit, humores resoluit, & flatus discutit.

CAP V.

Oleum ex Euphorbio D. Mes.

℞. *Euphorbii ℥ ß.*
olei keirini,
vini odoriferi an. ℥ v.
Coquantur simul ad vini consumptionem.

COMMENTARIVS.

Vt aqua arte frigidior, vel calidior efficitur, sic quoque oleum, *teste Galen. cap. 7. lib. 1. de simpl. med fac.* quod multum refrigerans, si *sedum*, seu *semperuiua*, aut refrigerans & stupefactiuum, si *mandragora* in eo maceretur; calidissimum, si *piper* aut *euphorbium*. Ab his omnibus legitime adhibitis olea nonnunquam per impressionem medicata fiunt, medicis vsibus accommodatissima. Licet enim *euphorbium* acerrimum & calidissimum sit, ad multa tamen commendatur à Galeno *cap. vlt. lib. 2. comp. med. local.* seu permistum *cera*, ad coxendicum affectus; seu *oleo* liquatum ad hemicraniam à causa frigida: ex cuius lectione doctior & audacior factus à Mesue, hoc oleum primum ab illo inuentum, in ordinem aliorum à seipso descriptorum retulit. Aliud adhuc subiũgit ex Auicẽna, cui pauca quędã adiicit. Sed nullius vnquã fuit vsus, vel penitus exoleuit. Ad *superius* autem descripti præparationem, *Euphorbium* seligendum album recens, cuius penuria, vetus dupla portione Galeni consilio sumendum, superfuso pauco vino, aut *oleo keyrino*, ne acriter, vt solet, nares & cerebrum feriat. Tritum oleo & vino permiscendum, & vase duplici spatula subinde mouendum; lente, ac tamdiu coquendum, donec vinum exhalarit: Postea oleum percolatum vsui reponendum. *Præparatio.*

Oleum de Euphorbio multum prodest frigidis cerebri, & neruorum affectibus, cephalalgiæ, hemicraniæ, lethargo, narib. immissum. Valet quoque ad dolores frigidos iuncturarum, hepatis & lienis. *Vires.*

CAP.

CAP. VI.

Oleum Moschellinum ac Moschatellinum.

℞. Nuces moschatas N. ij.
moschi ʒ ß.
folii,
spicæ nard.
costi,
mastiches an. ʒ vj.
styracis calamitæ,
xylocassiæ,
myrrhæ,
croci,
caryophyllorum,
carpobalsami, vel cubebarum,
bdellii an. ʒ ij.
olei puri ℔. iij.
vini generosi ℥ iij.
Terenda ex arte trita, atq; confuse mista bulliãt ad vini dissipationẽ. Percolatum tandem oleum vsui reponendũ.

COMMENTARIVS.

Dissidium est inter peritos de huius olei authore, descriptione, nomine, & simplicium dosi. Quotquot n. de eo sunt locuti, cũ aliquid vel addiderint, vel detraxerint, priorem illius originẽ obscurarũt, & antiquam simul descriptionem immutarunt. Eam a. turpiter deprauatam Ioubertus castigaũit, & ad meliorem formam redegit, quam hic nõ tantum sub olei moschellini aut muscellini, sed etiam moscatellini nomine exhibemus. Basim n. cum duplicem habeat, atq; vtramque eximiam, & voce & viribus coniugatam & affinem, ab alterutra denominari potest. Siue enim *muscellinum*, vel potius *moschellinum à moscho*, seu *moschatellinum à nucibus moschatis*, vtraq; nomenclatio, vt legitima, ferẽda est. Inepte vero à quibusdam oleum Balaninum, quod simplex est, inodorum, & ex balano myrepsica, seu glande vnguentaria, trita & expressa elicitur.

Præparatio. Vt autẽ rite paretur, omnia seorsim trita, & simul mista præter *styracem* & *moschum*, macerentur in oleo & vino super cineres calidos diem integrum, aut biduum, in vase obturato; deinde coquantur in duplici vase ad vini euaporationẽ. Postea oleo percolato, adhucque calenti addatur *styrax* pulueratus, adhuc parum igne blãdo feruefiat: postremo *moschus* misceatur, mixtura seruetur. Sunt, qui *moschi* ʒ *j.* alii ʒ *iij.* adiiciunt; quod diuitibus si arrideat, & mihi quoque ipsi; sed deterioris fortunæ viris non tolerabile duco.

Apud Alexandrinum *cap.* 712. ponitur *oleum pumicum*: Nonnulli interpretantur *purum*; alii *punicum* dicunt, & oleum in Aphrica natum contendunt. Nos cum Ioubertо ponimus oleum dulce & syncerum; pro aqua vinum: pro *Neregil*, hoc est, *nuce Indica*, vt in quibusdam codicibus legimus, *nucem moschatam*: pro *costo*, si defuerit, *radicem angelicæ*, pro *xylocassia*, *cinnamomum* crassum; pro *carpobalsamo*, *cubebas*, aut *semen lentisci*, vel *terebinthi*; cætera sunt facilia. *Oleum pumicum.* *Neregil.*

Valet oleum moschelinum ad omnem frigiditatem corporis, præsertim ventriculi, quem roborat, calefacit, & coctionẽ iuuat. Stranguriosis, colicis & neruorum omnibus prope vitiis succurrit. *Vires.*

SECTIO III.

DE OLEIS, QVÆ EX ANIMALIBVS INTEGRIS, aut eorum partibus conficiuntur.

Nec solum, nec semper ex stirpibus, sed etiã animalibus integris, vel eorum partibus infusis & expressis, olea medicata cõficiuntur. Nam cum animantia cuncta in vsum & fauorem hominis creata sint, à quibusdã victum habet, ab aliis vestitũ, à nonnullis famulatum, ab aliis medicamentum: alit enim ouis, induit bombix, famulatur equus, lumbrici medentur. Plura autem homini sanãdo, quam